

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ
ΔΕΥΤΕΡΑ 2 ΙΟΥΝΙΟΥ 2025
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

Ενδεικτικές απαντήσεις

A. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ
Πλάτωνος Πολιτεία (514a-515c)

Μετὰ ταῦτα δὴ, εἶπον, ἀπείκασον τοιοῦτῳ πάθει τὴν ἡμετέραν φύσιν παιδείας τε πέρι καὶ ἀπαιδευσίας. Ἴδὲ γὰρ ἀνθρώπους οἷον ἐν καταγείῳ οἰκήσει σπηλαιώδει, ἀναπεπταμένην πρὸς τὸ φῶς τὴν εἴσοδον ἐχούσῃ μακρὰν παρὰ πᾶν τὸ σπήλαιον, ἐν ταύτῃ ἐκ παίδων ὄντας ἐν δεσμοῖς καὶ τὰ σκέλη καὶ τοὺς αὐχένας, ὥστε μένειν τε αὐτοὺς εἷς τε τὸ πρόσθεν μόνον ὄρᾶν, κύκλῳ δὲ τὰς κεφαλὰς ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἀδυνάτους περιάγειν, φῶς δὲ αὐτοῖς πυρὸς ἄνωθεν καὶ πόρρωθεν καόμενον ὀπισθεν αὐτῶν, μεταξὺ δὲ τοῦ πυρὸς καὶ τῶν δεσμωτῶν ἐπάνω ὁδόν, παρ' ἣν ἰδὲ τειχίον παρωκοδομημένον, ὥσπερ τοῖς θαυματοποιοῖς πρὸ τῶν ἀνθρώπων πρόκειται τὰ παραφράγματα, ὑπὲρ ὧν τὰ θαύματα δεικνύουσιν.

Ὅρῳ, ἔφη.

Ὅρα τοίνυν παρὰ τοῦτο τὸ τειχίον φέροντας ἀνθρώπους σκεύη τε παντοδαπὰ ὑπερέχοντα τοῦ τειχίου καὶ ἀνδριάντας καὶ ἄλλα ζῶα λίθινά τε καὶ ξύλινα καὶ παντοῖα εἰργασμένα, οἷον εἰκὸς τοὺς μὲν φθεγγομένους, τοὺς δὲ σιγῶντας τῶν παραφερόντων.

Ἄτοπον, ἔφη, λέγεις εἰκόνα καὶ δεσμώτας ἀτόπους. Ὅμοιους ἡμῖν, ἦν δ' ἐγώ· τοὺς γὰρ τοιούτους πρῶτον μὲν ἑαυτῶν τε καὶ ἀλλήλων οἶε ἂν τι ἑωρακέναι ἄλλο πλὴν τὰς σκιάς τὰς ὑπὸ τοῦ πυρὸς εἰς τὸ καταντικρὺ αὐτῶν τοῦ σπηλαίου προσπιπτούσας;

Πῶς γὰρ, ἔφη, εἰ ἀκινήτους γε τὰς κεφαλὰς ἔχειν ἠναγκασμένοι εἶεν διὰ βίου;

Τί δὲ τῶν παραφερομένων; οὐ ταῦτόν τοῦτο;

Τί μήν;

Εἰ οὖν διαλέγεσθαι οἷοί τ' εἶεν πρὸς ἀλλήλους, οὐ ταῦτα ἡγῆ ἂν τὰ ὄντα αὐτοὺς νομίζειν ἄπερ ὁρῶεν;

Ἀνάγκη.

- A1. α.** Να γράψετε στο τετράδιό σας δίπλα στον αριθμό της **Στήλης Α** το γράμμα από τη **Στήλη Β** που αντιστοιχεί στην ορθή απάντηση:

Στήλη Α	Στήλη Β
1. Ποια είναι η κύρια αιτία η οποία εμποδίζει τους δεσμώτες να στρέψουν τα κεφάλια τους;	α. Οι αλυσίδες στους αυχένες τους.
	β. Το σκοτάδι της σπηλιάς.
	γ. Ο φόβος της φωτιάς.
2. Πού βρίσκεται το πυρ σε σχέση με τους δεσμώτες;	α. Μπροστά τους, χαμηλά.
	β. Επάνω και πίσω τους, σε απόσταση.
	γ. Έξω από το σπήλαιο.
3. Τα «σκεύη», οι «άνδριάντες» και τα άλλα ζώα» που μεταφέρονται πίσω από το τείχιον	α. είναι πραγματικά ζώα της σπηλιάς.
	β. δημιουργούν τις σκιές που οι δεσμώτες θεωρούν πραγματικότητα.
	γ. προορίζονται για δώρα στους δεσμώτες.

(μονάδες 6)

1-α, 2-β, 3-β

- A1. β.** «παρ' ἧν», «ὕπὲρ ὧν»: Σε ποια λέξη του αρχαίου κειμένου αναφέρεται καθεμιά από τις παραπάνω αντωνυμίες;

(μονάδες 4)

Μονάδες 10

«παρ' ἧν»: η αντωνυμία αναφέρεται στη λέξη **ὁδόν**

«ὕπὲρ ὧν»: η αντωνυμία αναφέρεται στη λέξη **παραφράγματα**

- B1.** Ποιος είναι ο βασικός εκφραστικός τρόπος, με τον οποίο ο Πλάτωνας παρουσιάζει το θέμα του μύθου και πώς αυτός συνδέεται με την έλλειψη παιδείας και την κατάσταση των δεσμωτών; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές από το κείμενο.

Μονάδες 10

Ο βασικός εκφραστικός τρόπος με τον οποίο ο Πλάτωνας παρουσιάζει το θέμα του μύθου είναι η αλληγορία. Με την αλληγορία ο συγγραφέας άλλα λέει και άλλα εννοεί. Πρόκειται συνεπώς για συνεχή μεταφορά ή παρομοίωση. Η προτρεπτική προστακτική *ἀπείκασον* στην αρχή της αφήγησης, που είναι γνωστή ως ο «(πλατωνικός) μύθος του σπηλαίου», σηματοδοτεί την έναρξη ενός λόγου αλληγορικού. Το ρήμα *ἀπείκάζω* σημαίνει απομιμούμαι, απεικονίζω, παρουσιάζω μέσα από μια παραβολή/ σύγκριση. Μια αλληγορία συνεπάγεται πως όσα λέγονται έχουν και ένα άλλο επίπεδο σημασιών, πως οι λέξεις, οι έννοιες και οι περιγραφές έχουν πέρα από την κυριολεκτική τους και μια συμβολική σημασία.

Ήδη από την πρώτη φράση του αποσπάσματος *«ἀπείκασον τοιούτῳ πάθει τὴν ἡμετέραν φύσιν παιδείας τε πέρι καὶ ἀπαιδευσίας»* ο Σωκράτης εισάγει το θέμα του μύθου: **ο Πλάτων θα μιλήσει αλληγορικά περί παιδείας (και έλλειψη παιδείας)**. Στην Πολιτεία γενικότερα η αναφορά στην παιδεία γίνεται πάντα σε σύνδεση με την ηθική διαπαιδαγώγηση των πολιτών (424a): τροφή γάρ καὶ παιδευσις χρηστὴ σωζομένη φύσεις ἀγαθὰς ἐμποιεῖ, καὶ αὗ φύσεις χρησταὶ τοιαύτης παιδείας ἀντιλαμβανόμεναι ἔτι βελτίους τῶν προτέρων φύονται [: γιατί η καλή εκπαίδευση και η ανατροφή, αν διατηρείται, γεννά καλές φύσεις, και πάλι οι χρηστές αυτές φύσεις, όταν λάβουν μια τέτοια ανατροφή, θα γίνουν ακόμη καλύτερες από τις προηγούμενες]. Στον μύθο του σπηλαίου, ειδικότερα, η αναφορά στην παιδεία έχει και γνωσιολογικό περιεχόμενο: πώς μπορεί ο άνθρωπος να γνωρίσει την αλήθεια, και μάλιστα το αληθινά υπαρκτό;

Με την αλληγορία ο Πλάτωνας συνδέει την έλλειψη παιδείας με την δεινή κατάσταση των δεσμωτών η οποία αισθητοποιείται ως ακολούθως :

- Εγκαταβιώνουν σε ένα σπήλαιο υπόγειο (**«ἐν καταγείῳ οἰκήσει σπηλαιώδει»**). Το σπήλαιο είναι ο χώρος που αισθανόμαστε, ο επίγειος κόσμος στον οποίο ζούμε, κόσμος ψεύτικος και όχι αληθινός.
- Οι άνθρωποι αυτοί είναι δεσμώτες από την παιδική τους ηλικία, άρα δεν έχουν γνωρίσει ποτέ το φως και την ελευθερία (**«ἐν ταύτῃ ἐκ παίδων ὄντας»**). Οι αλυσοδομεμένοι δεσμώτες είναι οι πολλοί άνθρωποι, οι απαίδευτοι, που ζουν στο ημίφως και στην αδράνεια, στο σκοτάδι της αμάθειας και της πλάνης. Ο Γλαύκων τους χαρακτηρίζει με το επίθετο ἄτοπος που σημαίνει στερούμενος του τόπου του, άρα παράδοξος, αλλόκοτος, παράλογος. Η εμφατική αυτή λέξη, που παραπέμπει σχεδόν σε κάτι ανύπαρκτο, χρησιμοποιείται για να προετοιμάσει τον επερχόμενο αιφνιδιασμό της απόφασης του Σωκράτη: οι αλλόκοτοι δεσμώτες είναι όμοιοι με εμάς. Μέσα από λογοτεχνικές χρήσεις της γλώσσας ο Πλάτων επιδιώκει να προωθήσει τον φιλοσοφικό του στοχασμό. Στην προκειμένη περίπτωση υποβάλλεται η θέση πως η τόσο αυτονόητη ένταξη των ανθρώπων στον κόσμο των αισθήσεων είναι ἄτοπος, αποτελεί μια αλλόκοτη στέρηση λογικής.
- Απάνθρωπα και αδυσώπητα δεσμά τους στερούν όχι απλώς την ελευθερία αλλά και την στοιχειωδέστερη κίνηση, με αποτέλεσμα να βλέπουν μόνο μπροστά (**«ἐν δεσμοῖς**

καὶ τὰ σκέλη καὶ τοὺς αὐχένους»). Οι αλυσίδες είναι οτιδήποτε εμποδίζει τη γνώση της αληθείας, όπως η άγνοια, η παραπληροφόρηση, η εμμονή στην υλική ευμάρεια, οι αισθήσεις, οι προκαταλήψεις και οι πεποιθήσεις που διαμορφώνονται από την προφορική ή ποιητική παράδοση. Η ακινησία των δεσμών («ὥστε μένουν τε αὐτοὺς εἷς τε τὸ πρόσθεν μόνον ὄραν, κύκλῳ δὲ τὰς κεφαλὰς ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἀδυνάτους περιάγειν») συμβολίζει την πνευματική αδράνεια, την απουσία έρευνας και αναζήτησης της αλήθειας. Η όλη εικόνα του σπηλαίου διακρίνεται από **στατικότητα**.

Η φωτιά που καίει μέσα στη σπηλιά αποτελεί την πηγή του τεχνητού φωτός, από το οποίο φωτίζονται τα αντικείμενα μέσα στη σπηλιά και δημιουργούνται και οι σκιές («φῶς δὲ αὐτοῖς πυρὸς ἄνωθεν καὶ πόρρωθεν κάομενον ὀπισθεν αὐτῶν»). Η φωτιά συμβολίζει την αίσθηση ως πηγή γνώσης. Οι σκιές δημιουργούνται από ομοιώματα πραγματικών όντων που βρίσκονται στον κόσμο των ιδεών («οἷτι ἄν τι ἑώρακέναι ἄλλο πλὴν τὰς σκιάς τὰς ὑπὸ τοῦ πυρὸς;»). Γενικότερα, **οι σκιές – οι ήχοι** είναι τα δεδομένα της αίσθησης που οι αλυσοδεμένοι εκλαμβάνουν ως αληθινή πραγματικότητα.

B2. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Το 1948 ο Άγγλος Τζωρτζ Όργουελ έγραψε το έργο «1984». Σε αυτό αφηγείται μια κατάσταση στην οποία ένα απολυταρχικό Κόμμα και ο απρόσωπος ηγέτης του, ο Μεγάλος Αδελφός, κατασκευάζουν μια ψευδή πραγματικότητα μέσα από μηχανισμούς συνεχούς προπαγάνδας και παραποίησης των γεγονότων. Σε αυτή την πραγματικότητα ζουν πολίτες, όπως ο Γουίνστον.

Στο τέλος, το Κόμμα θα ανακοίνωνε ότι δύο και δύο έκαναν πέντε, κι εσύ θα έπρεπε να το πιστέψεις. Αργά ή γρήγορα θα το ισχυρίζονταν και αυτό, ήταν αναπόφευκτο. Η λογική του ισχυρού το απαιτούσε. Η φιλοσοφία του Κόμματος σιωπηρά αρνιόταν όχι μόνο την εγκυρότητα της εμπειρίας, αλλά και την ύπαρξη της εξωτερικής πραγματικότητας. Η αίρεση των αιρέσεων ήταν η κοινή λογική. [...]

Το Κόμμα σου έλεγε να απορρίπτεις τη μαρτυρία των αυτιών και των ματιών σου. Ήταν η τελική και σημαντικότερη εντολή του. Η καρδιά του Γουίνστον βούλιαξε στη σκέψη της τεράστιας δύναμης που παρατασσόταν εναντίον του, της ευκολίας με την οποία οποιοσδήποτε διανοούμενος του Κόμματος θα τον νικούσε σε μια συζήτηση, των επιχειρημάτων με τις λεπτές αποχρώσεις τα οποία δεν θα ήταν σε θέση να κατανοήσει, ούτε και φυσικά να ανταπαντήσει. Κι όμως, αυτός είχε δίκιο. Είχαν άδικο, κι αυτός είχε δίκιο. [...] Ο υλικός κόσμος υπάρχει, οι νόμοι του δεν αλλάζουν. Οι πέτρες είναι σκληρές, το νερό είναι υγρό, τα ελεύθερα αντικείμενα πέφτουν προς το κέντρο της γης. Με την αίσθηση [...] ότι διατύπωνε ένα σημαντικό αξίωμα, έγραψε: «Ελευθερία είναι η ελευθερία να λες ότι δύο και δύο κάνουν τέσσερα. Αν αυτό θεωρηθεί ως δεδομένο, όλα τα άλλα ακολουθούν».

Τζωρτζ Όργουελ, 1984 (μτφρ. Ευρ. Αμανατίδου). Αθήνα: Ανοιχτή Βιβλιοθήκη, 2021, σσ. 96-97.

Στην πρώτη παράγραφο του παράλληλου κειμένου να εντοπίσετε μία ομοιότητα και στη δεύτερη παράγραφο μία διαφορά ως προς το περιεχόμενο σε σχέση με το διδαγμένο κείμενο του Πλάτωνα. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας αναφέροντας τα αντίστοιχα χωρία των δύο κειμένων.

Μονάδες 10

Το θέμα της αλληγορικής αφήγησης του σπηλαίου και του παράλληλου κειμένου σχετίζεται με την πλαστή πραγματικότητα την οποία κατασκευάζουν μηχανισμοί συνεχούς προπαγάνδας και παραποίησης των γεγονότων. Ωστόσο, οι δύο συγγραφείς, Πλάτων και Όργουελ, δεν συμφωνούν όσον αφορά τον τρόπο ερμηνείας της πραγματικότητας.

Στην πρώτη παράγραφο του παράλληλου κειμένου εντοπίζουμε την ομοιότητα με το κείμενο αναφοράς, την εξόφθαλμη αλλοίωση της πραγματικότητας. Στο κείμενο του Όργουελ το Κόμμα, υπό την ηγεσία απρόσωπου ηγέτη του, του Μεγάλου Αδελφού, επρόκειτο να επιβάλει ως απόλυτα αληθές κάτι το οποίο παραβιάζει όλους τους κανόνες της αντικειμενικής πραγματικότητας και, φυσικά, της λογικής. Πλέον η πρόσθεση δύο και δύο δεν θα έδινε ως αποτέλεσμα τέσσερα, αλλά πέντε, κι αυτό ήταν κάτι που αργά ή γρήγορα όλοι οι πολίτες έπρεπε να αποδεχθούν, επειδή το απαιτούσε η βούληση του ισχυρού. Οποιαδήποτε ερμηνεία της πραγματικότητας με βάση την εγκυρότητα της εμπειρίας και την εξωτερική πραγματικότητα αίρεται και επικρατεί η αυθαίρετη βούληση της εξουσίας. Αντιστοιχώς στην αλληγορία του σπηλαίου του Πλάτωνα, άνθρωποι αγνώστου ταυτότητας που κινούνται πίσω από ένα τειχίο, το οποίο αποκρύπτει την ύπαρξή τους, ως θαυματοποιοί, μεταφέρουν ομοιώματα ανθρώπων, ζώων και πραγμάτων που διεκδικούν μιαν αλήθεια πέραν της ύλης τους, ανεξάρτητα από αυτήν. Οι δεσμώτες, οι οποίοι κατά τον Σωκράτη συμβολίζουν τη σύγχρονη πολιτική κοινωνία της εποχής του, εγκλωβισμένοι από την παιδική ηλικία στο σπήλαιο, κοιτάζουν σκιές αυτών των απομιμήσεων, τις οποίες αποδέχονται ως απόλυτα αληθείς, μιας και αγνοούν την πραγματικότητα.

Στη δεύτερη παράγραφο του παράλληλου κειμένου παρατηρείται μια διαφορά μεταξύ Όργουελ και Πλάτωνα. **Ο ήρωας του Άγγλου συγγραφέας δέχεται ως πραγματικό τον υλικό/αισθητό/εμπειρικό κόσμο.** Γι' αυτό και ο Γουίνστον, φρίττει και επαναστατεί όταν το Κόμμα του επιβάλλει να απορρίψει την αλήθεια των αισθήσεών του. Για τον ίδιο οι νόμοι του υλικού κόσμου δεν αλλάζουν. Όπως οι πέτρες είναι σκληρές, το νερό είναι υγρό, τα ελεύθερα αντικείμενα πέφτουν προς το κέντρο της γης, έτσι δύο και δύο κάνουν τέσσερα. Και όσο κι αν οι διανοούμενοι του Κόμματος προσπαθούν με τις νοητικές τους ακροβασίες να κάμψουν τη βούλησή του και εν τέλει να τον πείσουν ότι αυτό δεν ισχύει, δεν μπορεί να πιστέψει ότι οι αισθήσεις του τον παραπλανούν κι εκείνοι έχουν δίκιο. **Αντιθέτως, ο Πλάτωνας θεωρεί πως ο υλικός κόσμος είναι ψεύτικος και ως αληθινό δέχεται μόνον τον**

νοητό/κόσμο των Ιδεών. Για τους δεσμώτες του σπηλαίου, που αντλούν τη γνώση με τις περιορισμένες αισθήσεις τους, αληθινά υπαρκτό είναι οι σκιές («Εἰ οὖν διαλέγεσθαι οἱοί τ' εἶεν πρὸς ἀλλήλους, οὐ ταῦτα ἡγήσιν ἂν τὰ ὄντα αὐτοὺς νομίζειν ἄπερ ὁρῶεν;») ενώ η αλήθεια βρίσκεται έξω από το σπήλαιο που όλα φωτίζονται από τον ήλιο (=το σύμβολο του Αγαθού). Αληθινά υπαρκτό είναι οι ιδέες και όχι τα αισθητά. Οι δεσμώτες ζουν μέσα σε μια ψευδαίσθηση. Εφόσον και εμείς – διδάσκει ο Πλάτων – έχουμε συνηθίσει και αντιλαμβανόμαστε και ζούμε την καθημερινή μας πραγματικότητα με βάση την επισφαλή γνωσιολογικά εικόνα που μας δίνουν οι αισθήσεις, και δεν είμαστε πρόθυμοι να αμφισβητήσουμε τους περιορισμούς τους, ζούμε επίσης εγκλωβισμένοι σε έναν κόσμο απατηλό. **Με άλλα λόγια, ενώ για τον ήρωα του Όργουελ είναι αυτονόητη η ένταξη των ανθρώπων στον κόσμο των αισθήσεων για τον Πλάτωνα αποτελεί αλλόκοτη στέρηση λογικής.**

Από τη συγκριτική ανάγνωση των δύο κειμένων προκύπτει ότι, ενώ οι δύο συγγραφείς ξεκινούν από κοινή αφετηρία, την παράδοση παρουσίαση της πραγματικότητας από τα πάσης φύσεως κέντρα εξουσίας, στη συνέχεια διαφοροποιούνται, καθώς ο μεν Όργουελ θεωρεί ως αληθινή την εμπειρική πραγματικότητα, ενώ ο Πλάτωνας την απορρίπτει θεωρώντας ότι αποτελεί πηγή πλάνης και εμπιστεύεται ως αληθινή πραγματικότητα μόνο τον κόσμο που αντιλαμβανόμαστε με τη νόηση, με το λογικό μέρος της ψυχής.

B3. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου με ουσιαστικά ετυμολογικά συγγενή (απλά ή σύνθετα) της μετοχής «**φέροντας**» ώστε να ολοκληρωθεί σωστά το νόημά τους:

1. Πήγε να τον δει ωτορινολαρυγγολόγος, γιατί ένα κοκκαλάκι ψαριού είχε κολλήσει στον του.
2. Πρόσφατα καταργήθηκε ο κατανάλωσης στα είδη πρώτης ανάγκης.
3. Στις εκπτώσεις η κόρη μου συνήθως ψωνίζει πολλά
4. Με στενοχώρησε το του. Ήταν φοβερά προσβλητικό.
5. «Δεν ντρέπεσαι που επαναλαμβάνεις ό,τι σου λέει η γυναίκα σου; Κατάντησες της».

Μονάδες 10

1. οισοφάγος
2. φόρος
3. φορέματα
4. φέρσιμο
5. φερέφωνο

B4. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη.

1. Πηγή πληροφοριών για τη ζωή του Πλάτωνα είναι η 15^η επιστολή του.
2. Ο Πλάτωνας είχε ενεργό πολιτική δράση στην Αθήνα.
3. Τα δύο πρώτα στάδια της αγωγής των φυλάκων περιελάμβαναν γυμναστική και μουσική αγωγή, όπως και μαθηματικές επιστήμες.
4. Το πρώτο ταξίδι του Πλάτωνα στη Σικελία είχε δραματικές εξελίξεις, γιατί εκδιώχθηκε κακήν κακώς από το νησί.
5. Οι φιλόσοφοι-βασιλείς διαθέτουν περιουσία.

Μονάδες 10

1. Λάθος
2. Λάθος
3. Σωστό
4. Σωστό
5. Λάθος

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφώντας, Απομνημονευμάτων Β, 2.1.22-23

(εκδ. E.C. Marchant, Xenophontis Opera Omnia Tomus II,
Oxford Classical Texts, Οξφόρδη 1901)

Ο Σωκράτης αναδιηγείται την ιστορία, την οποία συνέθεσε ο σοφιστής Πρόδικος με θέμα τη συνάντηση του Ηρακλή με την Αρετή και την Κακία.

[Φησὶ Πρόδικος] καὶ φανῆναι αὐτῷ δύο γυναῖκας προσιέναι μεγάλας, τὴν μὲν ἑτέραν εὐπρεπῇ τε **ἰδεῖν** καὶ ἐλευθέριον φύσει, κεκοσμημένην τὸ μὲν σῶμα καθαρότητι, τὰ δὲ ὄμματα αἰδοῖ, τὸ δὲ σχῆμα σωφροσύνη, ἐσθῆτι δὲ λευκῇ, τὴν δ' ἑτέραν τεθραμμένην μὲν εἰς πολυσαρκίαν¹ τε καὶ ἀπαλότητα, κεκαλλωπισμένην δὲ τὸ μὲν χρῶμα ὥστε λευκοτέραν τε καὶ ἐρυθροτέραν τοῦ ὄντος δοκεῖν φαίνεσθαι, τὸ δὲ σχῆμα ὥστε δοκεῖν ὀρθοτέραν² **τῆς φύσεως**

¹ πολυσαρκία: (εδώ) χυμώδης σωματότυπος

² ὀρθοτέρα: πιστοτή

εἶναι, τὰ δὲ ὄμματα ἔχειν ἀναπεπταμένα, ἐσθῆτα δὲ ἐξ ἧς ἂν μάλιστα ὥρα³ διαλάμποι· κατασκοπεῖσθαι δὲ θαμὰ⁴ ἐαυτήν, ἐπισκοπεῖν δὲ καὶ εἰ τις ἄλλος αὐτὴν θεᾶται, πολλάκις δὲ καὶ εἰς τὴν ἐαυτῆς σκιὰν ἀποβλέπειν. ὥς δ' ἐγένοντο πλησιαίτερον τοῦ Ἡρακλέους, τὴν μὲν πρόσθεν ῥηθεῖσαν ἰέναι τὸν αὐτὸν τρόπον, τὴν δ' ἐτέραν φθάσαι βουλομένην προσδραμεῖν **τῷ Ἡρακλεῖ** καὶ εἰπεῖν· Ὅρῳ σε, ὦ Ἡράκλεις, **ἀποροῦντα** ποῖαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τράπη. ἐὰν οὖν ἐμὲ **φίλην** ποιησάμενος, [ἐπὶ] τὴν ἡδίστην τε καὶ ῥάστην ὁδὸν ἄξω σε, καὶ τῶν μὲν τερπνῶν οὐδενὸς ἄγευστος ἔσει, **τῶν δὲ χαλεπῶν** ἄπειρος διαβιώση.

Γ1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του παρακάτω αποσπάσματος:
«κατασκοπεῖσθαι δὲ θαμὰ ... ἄπειρος διαβιώση».

Μονάδες 20

[Και λέει ο Πρόδικος] ὅτι αὐτὴ παρατηροῦσε συχνά τον εαυτό της καὶ ἐξέταζε κι αν κάποιος ἄλλος βλέπει αὐτήν, καὶ ὅτι πολλές φορές κοίταζε ἀκόμη καὶ τὴ σκιά της. Μόλις ἐφτάσαν πιο κοντά στον Ἡρακλή, [λέει ο Πρόδικος] ὅτι αὐτὴ αφενός που ἀναφέρθηκε πρώτη προχωροῦσε/βάδιζε με τὸν ἴδιο τρόπο, αφετέρου ἡ ἄλλη, ἐπειδὴ ἠθέλε νὰ τὴν προφτάσει, ἔτρεξε πρὸς τὸν Ἡρακλή καὶ εἶπε· σε βλέπω, Ἡρακλή, νὰ ἀπορεῖς ποῖον δρόμο νὰ πάρεις στὴ ζωὴ. Ἀν, λοιπόν, με κάνεις φίλη σου, θὰ σε οδηγήσω στὸν πιο ευχάριστο καὶ εὐκόλο δρόμο καὶ θὰ γευτεῖς καθετὶ ἀπὸ τὰ ευχάριστα, ὅμως θὰ περάσεις τὴ ζωὴ σου χωρὶς νὰ δοκιμάσεις τὰ δυσάρεστα.

Γ2. Πῶς περιγράφονται ἡ Ἀρετὴ καὶ ἡ Κακία στὸ ἀπόσπασμα **«[Φησὶ Πρόδικος] καὶ φανῆναι ... ὥρα διαλάμποι»;**

Μονάδες 10

Ὁ Πρόδικος περιγράφει τὴ συνάντηση τοῦ Ἡρακλή με τὴν Ἀρετὴ καὶ τὴν Κακία. Καὶ οἱ δύο γυναῖκες τού παρουσιάζονται ψηλές. Ἡ Ἀρετὴ ἐμφανίζεται ευπρεπὴς στὴν ὄψη καὶ με φυσικὴ ευγένεια, στολισμένη στὸ σῶμα με καθαρότητα, στὰ μάτια με συστολή, στὸ παράστημα με ἐγκράτεια καὶ με λευκὸ ἐνδυμα. Ἀπὸ τὴν ἄλλη, ἡ Κακία περιγράφεται με χυμώδη σωματότυπο καὶ τρυφερὴ ἀπαλότητα, βαμμένη με χρῶμα ὥστε νὰ φαίνεται πιο λευκὴ καὶ πιο κόκκινη ἀπὸ τὴν πραγματικότητα· ἀκόμη στὸ παράστημα φαίνεται πιο στητὴ ἀπὸ τὸ φυσικὸ της, ἔχει τὰ μάτια ψηλά καὶ ρούχο ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἡ νεανικὴ της ομορφιά ἀκτινοβολεῖ.

³ ὥρα: νεανικὴ ομορφιά, ἀκμὴ τῆς νεότητος

⁴ θαμὰ: συχνά

- Γ3. α. «[Φησὶ Πρόδικος] καὶ φανῆναι ... τὸ μὲν σῶμα καθαρότητι»: Να εντοπίσετε τα ουσιαστικά της γ' κλίσης που υπάρχουν στο παραπάνω απόσπασμα και να τα γράψετε στη γενική ενικού.

(μονάδες 4)

γυναῖκας: γυναικός

φύσει: φύσεως

τό σῶμα: τοῦ σώματος

καθαρότητι: καθαρότητος

- Γ3. β. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις:
- φανῆναι:** το β' ενικό της προστακτικής του ίδιου χρόνου στην ίδια φωνή
- μεγάλας:** τη γενική πληθυντικού του συγκριτικού βαθμού στο ίδιο γένος
- ιδεῖν:** την ονομαστική ενικού της μετοχής μέλλοντα στο θηλυκό γένος στην ίδια φωνή
- ἐπισκοπεῖν:** το γ' ενικό του παρατατικού στην ίδια φωνή
- ἄξω:** το α' πληθυντικό της υποτακτικής αορίστου β' στην ίδια φωνή
- οὐδενός:** τη δοτική ενικού θηλυκού γένους

(μονάδες 6)

Μονάδες 10

φανῆναι: φάνηθι

μεγάλας: μειζόνων

ιδεῖν: ὀψομένη

ἐπισκοπεῖν: ἐπεσκόπει

ἄξω: ἀγάγωμεν

οὐδενός: οὐδεμιᾶ

- Γ4. α. Να χαρακτηρίσετε πλήρως συντακτικά τους όρους που εμφανίζονται στο αδίδακτο κείμενο με έντονα γράμματα:

ιδεῖν, τῆς φύσεως, τῷ Ἡρακλεῖ, ἀποροῦντα, φίλην, τῶν χαλεπῶν.

(μονάδες 6)

ιδεῖν: απαρέμφατο της αναφοράς στο επίθετο **εὐπρεπῆ**

τῆς φύσεως: γενική συγκριτική στο **ὀρθότεραν** (β' ὀρος σύγκρισης)

τῷ Ἡρακλεῖ: αντικείμενο στο απαρέμφατο **προσδραμεῖν**

ἀποροῦντα: κατηγορηματική μετοχή που εξαρτάται από το ρ. **ὀρῶ**, συνημμένη στο **σέ**

φίλην: κατηγορούμενο στο **ἐμέ** μέσω της μετοχής ποιησάμενος

τῶν χαλεπῶν: γενική αντικειμενική στο επίθετο **ἄπειρος**

- Γ4. β. «**κατασκοπεῖσθαι δὲ θαμὰ ... τῷ Ἡρακλεῖ καὶ εἰπεῖν**»: Να εντοπίσετε τη δευτερεύουσα ονοματική πρόταση του αποσπάσματος, να αναγνωρίσετε το είδος της, να δικαιολογήσετε την εκφορά της και να δηλώσετε τον συντακτικό της ρόλο.

(μονάδες 4)

Μονάδες 10

εἷ τις ἄλλος αὐτὴν θεᾷται: δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση, ολικής άγνοιας, κρίσεως, καταφατική. Εκφέρεται με οριστική (θεᾷται), γιατί δηλώνει το πραγματικό. Συντακτικά λειτουργεί ως αντικείμενο στο απαρέμφατο **ἐπισκοπεῖν** (ρήμα σκέψης).